

10.

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY VA O'RTA MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI**

TOSHKENT DAVLAT SHARQSHUNOSLIK UNIVERSITETI

Ro'yxatga olindi: BD-5120300
2020 yil 08.08

SHARQSHUNOSLIKKA KIRISH

(XXR)

FAN DUSTURI

Bilim sohalari:	100000 – Gumanitar soha 200000 – Ijtimoiy soha, iqtisod va huquq
Ta'lim sohalari:	120000 – Gumanitar fanlar 230000 – Iqtisod
Ta'lim yo'nalishlari:	5210300 – Siyosatshunoslik 5120300 – Tarix (Sharq mamlakatlari va mintaqalari bo'yicha) 5231000 – Xorijiy mamlakatlar iqtisodiyoti va mamlakatshunoslik (mamlakatlar va mintaqalar bo'yicha)

Toshkent-2020

	5. Mirziyoyev Sh.M. Tanqidiy tahlil, qat'iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik – har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo'lishi kerak. – T.: “O‘zbekiston”, 2017. 6. Mirziyoyev Sh.M. Erkin va farovon, demokratik O‘zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. – T.: “O‘zbekiston”, 2016. –56 b. 7. Mirziyoyev Sh.M. Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini ta'minlash – yurt taraqqiyoti va xalq farovonligining garovi. – T.: “O‘zbekiston”, 2017. – 48 b. 8. Каримова Н., Пьянова Е., Азимов К. Особенности развития Дальнего Востока. – Ташкент, 2014. – 204 с. 9. Ходжаев А., Каримова Н. Великий шелковый путь: история и современность. – Ташкент, 2019. – 272 с. 10. Wright A.F. The study of Chinese Civilization // Journal of the History of Ideas. Vol.21. #2. 2005. Boston. Pdf. Axborot manbaalari 11. www.gov.uz
7.	Fan dasturi Oliy va o'rta maxsus, kasb-hunar ta'limi yo'nalishlari bo'yicha O'quv-uslubiy birlashmalar faoliyatini Muvofiqlashtiruvchi Kengashning 2020 yil “29” 08 dagi 4 -sonli bayonnomasi bilan ma'qullangan. O'zbekiston Respublikasi Oliy va O'rta maxsus ta'lim vazirligining 2020 yil “29” 08 dagi 452 - sonli buyrug'i bilan ma'qullangan fan dasturlarini tayanch oliy ta'lim muassasasi tomonidan tasdiqlashga rozilik berilgan.
8.	Fan / modul uchun ma'sullar: N.E. Karimova – TDSHU, “Xitoy tarixi, madaniyati, siyosati va iqtisodiyoti” kafedrası professori, tarix fanlar doktori; X.I. Kazakbayev – TDSHU, “Xitoy tarixi, madaniyati, siyosati va iqtisodiyoti” kafedrası o'qituvchi
9.	Taqrizchilar: A.Xodjaev – O'zR FA Sharqshunoslik instituti yetakchi ilmiy xodim, tarix fanlar doktori; F.Djumaniyazova – O'zR FA Sharqshunoslik instituti ilmiy xodim, PhD

	Mustaqil o'zlashtiriladigan mavzular bo'yicha talabalar tomonidan referatlar tayyorlash va uni taqdimot qilish tavsiya etiladi.
3.	V. Fan o'qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar) Fanni o'zlashtirish natijasida talaba: Sharqshunoslik va xiyotshunoslikning paydo bo'lish tarixi, uning tarmoqlari; Osiyo va Afrika xalqlarining tili va adabiyotini; dunyo dinlarini; Osiyo va Afrika xalqlarining etnopsixologik va etnomadaniy xususiyatlarini; O'zbekistonda sharqshunoslik va xitoyshunoslikning rivojlanish tarixi; sharqshunoslikning o'ziga xos xususiyatlarini bilishi va <i>tasavvurga ega bo'lishi</i>; Sharqshunoslikda foydalaniladiga tushuncha va kategoriyalarning tarixini; Osiyo va Shimoliy Afrika mamlakatlarining ijtimoiy-iqtisodiy va siyosiy rivojlanishning asosiy yo'nalishlarini <i>bilishi va ulardan foydalana olishi</i>; Sharqshunoslik doir tadqiqotlarni bilish; tahlil qilish usullarini qo'llash, ularning rivojlanish muammolari bo'yicha yechimlar qabul qilish <i>malakasiga ega bo'lishi kerak</i>.
4.	VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari: • ma'ruzalar; • interfaol keys-stadilar; • seminarlar (mantiqiy fikrlash, tezkor savol-javoblar); • guruhlarda ishlash; • jamoa bo'lib ishlash; • taqdimotlarni qilish.
5.	VII. Kreditlarni olish uchun talabalar: O'quv kursi yakunida talaba – Sharqshunoslik sohasi, uning rivojlanish bosqichlari, O'zbekistonda xitoyshunoslik sohasida olib borilgan ilmiy ishlar, xitoyshunoslikka doir amalga oshirilgan ilmiy tadqiqot ishlari, Sharqshunoslik universiteti qamrov doirasi haqida ma'lumotga ega bo'lishi lozim
6.	Asosiy adabiyotlar 1. Введение в востоковедение. Под ред. проф. Е. И. Зеленева и проф. В. Б. Касевича. – СПб., 2009. 2. Меликсетов А.В. История Китая. – М.: Восточная литература, 2002. 3. Ropp Paul S. China in the World history. – New York: Oxford University Press, 2010. – 205 p. Qo'shimcha adabiyotlar 4. Mirziyoyev Sh.M. Buyuk kelajagimizni mard va oliyjanob xalqimiz bilan quramiz. – T.: "O'zbekiston", 2017. – 488 b.

Fan/modul kodi USK122		O'quv yili 2020-2021	Semestr 1	ECTS - Kreditlar 2	
Fan/modul turi Majburiy		Ta'lim tili O'zbek/rus		Haftadagi dars soatlari 2	
1.	Fannig nomi	Auditoriya mash g'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama soat	
	Sharqshunoslikka kirish (XXR)	30	30	60	
2.	I. Fanning mazmuni Fanni o'qitishdan maqsad – talabalarga nafaqat sharq tillari va ilmiy maktablari haqida ma'lumot berish, shu bilan birga sharqshunoslik sohasini tushunish, shu jumladan xitoyshunos sifatida, Xitoy tarixi, siyosati, iqtisodiyoti va madaniyatini o'rganish, O'zbekistonda sharqshunoslikni fan sifatida rivojlanishini tushuntirishdan iborat. Fanning vazifasi – talabalarda sharqshunoslikka qiziqishlarini shakllantirish, xitoyshunoslikning asosiy maqsadlari, muammo va metodologiyasi bilan tanishtirish, xitoyshunoslikni dolzarb muammolari va istiqbollari o'rgatish, xitoyshunoslikning tadqiqot sohalari bilan tanishtirish shu bilan birga talabalarni qiziqishlari bo'yicha yo'naltirishdan iborat. II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari) II.I. Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi: 1-mavzu: Kirish. Sharqshunoslik fan sifatida. O'zbekistonda sharqshunoslikning rivoji Sharqshunoslik (orientalistika) fan sifatida. Sharqshunoslikning mintaqaviy sohalari: misrshunoslik, semitologiya, ossiriologiya, arabshunoslik, eronshunoslik, turkologiya, xitoyshunoslik, hindshunoslik, yaponshunoslik, shumerologiya, koreyashunoslik, malayshunoslik va boshq. Yevropada sharqshunoslik sohasi. Sharqshunoslik tadqiqotlarining usullari: tarixiy, mantiqiy, tarixiy-tahliliy, xronologik va boshq. Sharqshunoslik sohasida tashkilotlarni paydo bo'lishi. O'zbekistonda sharqshunoslik rivoji. O'zbekistonda sharq manbalari va tarixini o'rganishdagi asosiy yo'nalishlar. O'zbekistonda sharqshunoslik bo'yicha fan va ta'lim. 2-mavzu: Osiyo va Afrika xalqlarining tili va adabiyoti				

Sharq tillari oilasi. Hind-Yevropa tillari oilasi. Afrika tillari oilasi. Oltoy tillari oilasi. Xitoy-Tibet tillari oilasi. Xitoy tili- Xitoy-Tibet tillari oilasi tillaridan biri sifatida. Qadimgi Sharqda adabiyot. Qadimgi Misr adabiyoti. Shumer adabiyoti. Qadimgi fors yodgorliklari. Arab adabiyoti. Qadimgi hind adabiyotidagi an'analar. Qadimgi Xitoy adabiyoti. Yapon adabiyoti. Sharq manbashunosligi. Xitoy yozuvining yodgorliklari. Yapon yozuvining yodgorliklari.

3-mavzu: Osiyo va Shimoliy Afrika xalqlarining dunyo tillari

Islom. Qur'on, musulmonlarning muqaddas kitobi. Qur'on tadqiqotchilari. Sunnat. Xanifa tizimi, xanafizm. Shariat – musulmon huquqiy tizimi. Xitoyda Islom. Xristianlik. Xristianlikning asosiy g'oyalari. Ilk xristian jamoalari. Xristianlikdagi bo'linish. Katolik cherkovi. Pravoslav cherkovi. Misrdagi koptlar cherkovi. Arman-grigorian cherkovi. Missionerlik harakati. Buddizm. Gautama Shakyamuni, Budda nomi bilan mashhur shaxs. Buddaviylikni o'rganish. Buddaviylik falsafasi. Buddizm, Maxayana va Xanayana. Markaziy Osiyo, Xitoy, Koreya, Yaponiya va Janubiy-Sharqiy Osiyoda buddaviylikni tarqalishi. Chan-buddizm. Yaponiya sintoizmi. Xitoyda konfutsiychilik, daosizm va buddizm. Koreyada neokonfutsiychilik.

4-mavzu: Sharq davlatlarida davlat va jamiyat

Osiyo va Shimoliy Afrikadagi sivilizatsiya o'choqlarining xususiyatlari. Qadimgi Misr. Qadimgi Hindiston. Qadimgi Xitoy. Yaqin Sharq va Eron ellinizmdan islomgacha bo'gan davrda. Arab xalifaligi. Usmoniylar imperiyasi. O'rta asrlarda Hindiston. O'rta asrlarda Xitoy. O'rta Sharq va Shimoliy Afrika. Janubiy Osiyo. Janubiy-Sharqiy Osiyo. Sharqiy Osiyo.

5-mavzu: Xalqaro munosabatlar tarixida Osiyo va Shimoliy Afrika mamlakatlari

Xalqaro nizolar va tinchlikparvarlik muammosi. Zamonaviy xalqaro munosabatlarda diniy omil. Markaziy Osiyoda mintaqaviy hamkorlikni rivojlanishida xalqaro tashkilotlarining roli. O'rta va Yaqin Sharq davlatlari. Xalqaro munosabatlar tarixida Shimoliy Afrika mamlakatlari.

6-mavzu: Xalqaro munosabatlar tarixida Janubiy va Sharqiy Osiyo va mamlakatlari

Xalqaro munosabatlarda Hindiston. Xalqaro munosabatlarda Pokiston. Xalqaro munosabatlarda Yaponiya. Xalqaro munosabatlarda Xitoy. Xalqaro munosabatlarda Koreya Respublikasi. Mintaqadagi hududiy muammolar.

7-mavzu: Osiyo va Shimoliy Afrika mamlakatlarining ijtimoiy-iqtisodiy va siyosiy rivojlanishidagi tendensiyalar

Rivojlanishning asosiy modellari. Osiyo va Shimoliy Afrika

mamlakatlari rivojlanishining asosiy xususiyatlari. YID – yangi industrial davlatlar. Yaqin va O'rta Sharq davlatlarining ijtimoiy-iqtisodiy va siyosiy rivojlanishi. Janubiy Osiyo davlatlarida ijtimoiy-iqtisodiy va siyosiy rivojlanishi: Hindiston va Pokiston. Sharqiy Osiyo davlatlarida ijtimoiy-iqtisodiy va siyosiy rivojlanishi: XXR, Yaponiya, Koreya Respublikasi. Janubiy-Sharqiy Osiyo davlatlarida ijtimoiy-iqtisodiy va siyosiy rivojlanish.

III. Amaliy mashg'ulotlari bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1. O'zbekistonda sharqshunoslik.
2. TDSHU faoliyati.
3. Til oilalarining asosiy xususiyatlari.
4. Dunyo dinlari.
5. Osiyo va Shimoliy Afrikadagi sivilizatsiya o'choqlari.
6. Xalqaro munosabatlar tarixida Yaqin va O'rta Sharq davlatlari.
7. Xalqaro munosabatlar tarixida Janubiy va Sharqiy Osiyo va mamlakatlari
8. Osiyo va Shimoliy Afrika mamlakatlarining ijtimoiy-iqtisodiy va siyosiy rivojlanish.

IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:

1. Sovet sharqshunosligi.
2. O'zbekistonda arabshunoslik maktabi.
3. O'zbekistonda xitoyshunoslik maktabi.
4. Islom tarixida Makka va Madinaning o'rni.
5. Provaslav cherkovining jamiyatdagi o'rni.
6. Jahon siyosatida Vatikanning roli.
7. Budda monastirlari va ularning davlatlar hayotidagi roli.
8. Yapon jamiyatida sintoizmning ahamiyati.
9. Qadimgi Xitoyda ijtimoiy g'oyalarni shakllanishi.
10. Arab xalifaligida davlat apparatining asosiy vazifalari.
11. O'rta Sharq va Shimoliy Afrika davlatlarining rivojlanishida neft omili.
12. O'rta Sharqda siyosiy integratsiya muammolari.
13. Falastin muammosini hal qilish yo'llari.
14. Xalqaro munosabatlarda afg'on muammosining roli.
15. ShHT doirasida hamkorlik munosabatlarining asosiy mexanizmlari tahlili.